

Arbeidsuitbuiting van (jong)volwassenen met een LVB

Herkennen, handelen en hulp bieden

De definitie van mensenhandel en arbeidsuitbuiting	3
De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens	4
De Participatiewet	4
Risicofactoren voor mensen met een LVB	5
Gevolgen van arbeidsuitbuiting	5
Arbeidsuitbuiting en dagbesteding	6
Herkennen van arbeidsuitbuiting bij mensen met een LVB	6
Het benaderen van (potentiële) slachtoffers met een LVB	7
Multidisciplinair samenwerken en het melden van arbeidsuitbuiting	8
Preventie en bewustwording	8
Conclusie	9
Meer informatie en meldpunten	10
Bronvermelding	11

Mensenhandel is een groot wereldwijd probleem dat mensen van alle leeftijden, geslachten en achtergronden treft. Maar wat gebeurt er als mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB) het doelwit van mensenhandel worden? Mensen met een LVB zijn bijzonder kwetsbaar voor het meemaken van ingrijpende ervaringen, zoals arbeidsuitbuiting. Deze folder is ontwikkeld om sociale hulpverleners te helpen de tekenen van arbeidsuitbuiting bij mensen met een LVB te herkennen en de juiste stappen te ondernemen om (mogelijke) slachtoffers te ondersteunen.

Naar schatting wonen er in Nederland ongeveer 1.1 miljoen mensen met een LVB (Landelijk Kenniscentrum LVB, 2023). Dat is meer dan 6% procent van de algehele Nederlandse bevolking. Vanwege deze hoge cijfers en de vergrote kwetsbaarheid is het essentieel om bewustwording te vergroten en gepaste ondersteuning te bieden om deze kwetsbare groep te beschermen tegen arbeidsuitbuiting. Mensen met een LVB zijn kwetsbaarder voor uitbuiting dan anderen. Alhoewel veel risicofactoren die een persoon kwetsbaar maken om in aanraking te komen met arbeidsuitbuiting hetzelfde zijn voor mensen met en zonder een LVB, is dit risico voor mensen met een LVB groter (Comensha et al., 2023; Sterkenburg et al., 2022). Voorbeelden van deze risico's zijn armoede, discriminatie, middelen gebruik, psychische problemen, een laag zelfbeeld, sociale isolatie en verhoogde beïnvloedbaarheid.

Een LVB kan invloed uitoefenen op het vermogen van een individu om informatie te begrijpen, beslissingen te nemen en de wereld om hen heen te interpreteren. Dit heeft te maken met de beperkte cognitieve, adaptieve en communicatieve vaardigheden die mensen met een LVB kunnen hebben (De Beer, 2016). Het kan voor deze groep moeilijk zijn om gevaarlijke situaties te herkennen of te begrijpen dat ze worden uitgebuit. Ze kunnen zich afhankelijk voelen van anderen en moeite hebben om hulp te zoeken. Daarnaast hebben mensen met LVB vaak minder beschermende factoren dan anderen. Dit heeft als resultaat dat mensen met LVB meer kwetsbaar voor levensveranderingen. Door veranderingen kunnen de draagkrachten en draaglasten van de individu uit balans raken, wat de kwetsbaarheid voor problemen vergroot.

De definitie van mensenhandel en arbeidsuitbuiting

Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV, z.d.) omschrijft mensenhandel als het bewust en onder dwang werven, vervoeren, overbrengen of huisvesten van een persoon met als doel deze persoon uit te buiten. Mensenhandel komt voor in vier verschillende vormen. Deze vormen zijn seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting, criminele uitbuiting en gedwongen orgaanverwijdering. De verschillende vormen hebben met elkaar gemeen dat er sprake is van dwang van het slachtoffer en (financieel) gewin voor de mensenhandelaar (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2021). Mensenhandel is volgens artikel 273f van het Wetboek van Strafrecht een misdrijf die een grote inbreuk maakt op de fundamentele mensenrechten.

Bij arbeidsuitbuiting specifiek is er sprake van ernstige en inhumane situaties op de werkvloer. Het gaat om dermate slechte arbeidsvoorwaarden dat mensenrechten in het geding zijn. Daarbij is er vaak sprake van dwang, geweld, chantage, onderbetaling of misleiding. Arbeidsuitbuiting is niet hetzelfde als slecht werkgeverschap, aangezien er dan geen sprake is van het oogmerk tot uitbuiting (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2022). Arbeidsuitbuiting komt in Nederland voor in alle reguliere sectoren zoals horeca, land- en tuinbouw, transport en schoonmaak.

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid (2021) verdeelt arbeidsuitbuiting in twee categorieën. Dit zijn gedwongen arbeid en gedwongen dienstverlening. Bij gedwongen arbeid is er meestal sprake van formele werkrelaties. Dit houdt in dat er contracten en andere officiële afspraken zijn tussen werkgevers en -nemers.

Gedwongen arbeid komt het voornaamste voor in sectoren waarin de arbeidsmarkt is gestructureerd via cao's, sectororganisaties of belangenverenigingen. Aan de andere kant vindt gedwongen dienstverlening meestal plaats in de informele sector. Hierbij ontbreken over het algemeen arbeidsovereenkomsten en is vaak geen georganiseerde structuur. Voorbeelden van gedwongen dienstverlening zijn onder andere situaties waarin mensen gedwongen worden om huishoudelijk werk te verrichten, als au-pair uitgebuit worden of straatkranten verkopen zonder dat er sprake is van formele arbeidsafspraken.

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is een belangrijk internationaal document dat op 10 december 1948 werd aangenomen door de Verenigde Naties. Het legt de basisprincipes vast van de fundamentele rechten en vrijheden die voor alle mensen gelden, ongeacht hun afkomst, geslacht, religie of andere kenmerken (UNRIC, z.d.). Met betrekking tot arbeidsuitbuiting vormt de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens de basis voor internationale wetten en verdragen die arbeidsrechten en het recht op bescherming tegen arbeidsuitbuiting verder definiëren en afdwingen. Omtrent arbeidsuitbuiting zijn er verschillende artikelen in de verklaring die directe relevantie hebben:

Artikel 4: Dit artikel stelt dat niemand onderworpen mag worden aan slavernij of tot dienstbaarheid mag worden gedwongen. Arbeidsuitbuiting wordt algemeen beschouwd als een vorm van moderne slavernij, en dit artikel benadrukt het verbod hierop.

Artikel 23: Dit artikel erkent het recht op arbeid, gelijke beloning voor gelijke arbeid en het recht om vakbonden op te richten. Dit artikel verbiedt ook kinderarbeid en gedwongen arbeid.

Artikel 24: Dit artikel benadrukt het recht op rust en vrije tijd, met inbegrip van redelijke beperkingen van de arbeidstijd en periodieke vakanties met behoud van loon. Het beoogt te voorkomen dat mensen worden gedwongen om excessieve uren te werken.

Artikel 25: Dit artikel erkent het recht op een levensstandaard die voldoende is voor de gezondheid en het welzijn van de persoon en diens gezin.

Professionals in het sociaal domein verbinden zich in hun beroepscode met belangrijke mensenrechten, die zijn vastgelegd in de nationale Grondwet en in internationale verdragen, zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. (BPSW, 2021). Ze streven naar sociale rechtvaardigheid, zowel in het algemeen als specifiek voor de mensen met wie ze werken. Ze houden nauwlettend in de gaten hoe maatschappelijke veranderingen en beleidsmaatregelen ongelijkheid en onrecht kunnen veroorzaken en komen op voor de belangen van mensen, om deze onrechtvaardigheid te bestrijden. Dit betekent dat professionals niet alleen dienstverlening bieden, maar ook actief bijdragen aan het bevorderen van eerlijkheid en gelijke kansen voor iedereen in de samenleving.

De Participatiewet

Iedereen die kan werken maar het op de arbeidsmarkt zonder ondersteuning niet redt, valt onder de Participatiewet (Pw) die op 1 januari 2015 is ingegaan. De Pw is een Nederlandse wet die tot doel heeft om zoveel mogelijk mensen met een arbeidsbeperking of andere beperkingen te laten deelnemen aan de arbeidsmarkt (Rijksoverheid, z.d.). Doormiddel van de Pw is het de bedoeling om mensen met een afstand tot de Nederlandse arbeidsmarkt te ondersteunen en stimuleren om deel te nemen aan het arbeidsproces, met het uitgangspunt om hen zoveel mogelijk zelfstandig in hun eigen levensonderhoud te laten voorzien. Zo bevat de Pw bijvoorbeeld regels voor het minimumloon, bepalingen die de rechten van werknemers tegengaan, en regelingen omtrent sociale voorzieningen, zoals uitkeringen en re-integratieprogramma's. Ook is de Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet) onderdeel van de Pw. Deze wet stelt eisen aan veilige en gezonde arbeidsomstandigheden. Dit geeft werknemers het recht op een veilige werkplek en op bescherming tegen uitbuiting door gevaarlijke werkomstandigheden. Uitbuiting op de werkvloer concurreert met deze wetgevingen. Bij arbeidsuitbuiting is vaak sprake van onderbetaling, lange werkuren, onveilige arbeidsomstandigheden en andere vormen van uitbuiting. Deze uitbuittingspraktijken zijn in grote strijd met de doelstellingen en principes van de Pw en kunnen schadelijk zijn voor werknemers.

Risicofactoren voor volwassenen met een LVB

Mensen met LVB hebben een verhoogd risico om het slachtoffer te worden van arbeidsuitbuiting. Dit komt door verschillende factoren die hun kwetsbaarheid vergroten. Hierbij kunt u bijvoorbeeld denken aan beperkte emotionele en communicatieve vaardigheden. Mensen met een LVB hebben namelijk vaak moeite met het begrijpen van complexe informatie en het communiceren van hun wensen en grenzen (Lündstrom et al., 2016). Daarnaast hebben zij veelal niet de vaardigheden om de veiligheid van een situatie of aard van anderen in te schatten. Ook kunnen mensen met een LVB minder bewust zijn van hun rechten en zijn zij mogelijk minder in staat om situaties van uitbuiting te herkennen. Ze kunnen hierbij moeite hebben om hulp te zoeken of zichzelf te verdedigen (Golan & Nevo, 2014). Dit laatst heeft er ook mee te maken dat mensen met een LVB vaak beperktere sociale netwerken hebben dan anderen. Hierdoor kunnen zij sociaal geïsoleerd raken en een verminderde toegang hebben tot steun en informatie (Hatton & Emerson, 2015). Het ontbreken van vrienden of familieleden om hen te adviseren en ondersteunen in arbeid gerelateerde beslissingen kan het risico om uitgebuit te worden vergroten. Ondanks het gebrek aan sociale netwerken en daarmee een gemis van adequate ondersteuningssystemen, zijn mensen met een LVB wel vaak afhankelijk van anderen. Mensen met een LVB hebben namelijk doorgaans meer moeite met dagelijkse taken en besluitvorming, wat hun zelfredzaamheid beïnvloedt. Mensen met een LVB hebben vaak behoefte aan ondersteuning in het dagelijks leven, waaronder bij het overzien van financiën en het vinden en behouden van werk. Echter is de benodigde ondersteuning niet altijd beschikbaar of van voldoende kwaliteit. Dit kan hen kwetsbaar maken voor uitbuiting door bijvoorbeeld personen die beweren te helpen, maar in plaats daarvan misbruik maken van hun afhankelijkheid (Bigby et al., 2014).

Verder kunnen mensen met een LVB te maken krijgen met validisme op de arbeidsmarkt, wat hun kansen op legitieme en eerlijke werkgelegenheid kan verminderen. Dit kan een individu aanmoedigen om arbeidsomstandigheden te accepteren die

laagbetaald en potentieel uitbuitend zijn. Mensen met een LVB hebben daarnaast vaak beperkte toegang tot onderwijs en beroepsopleidingen die hen in staat zouden stellen beter betaalde en meer bevredigende banen te vinden (Pfeffer, 2018). Dit beperkt hun mogelijkheden op de arbeidsmarkt en maakt hen vatbaarder voor laagbetaalde en uitbuitende arbeid.

Gevolgen van arbeidsuitbuiting

Arbidsuitbuiting kan ernstige en langdurige fysieke, emotionele, en psychologische schade veroorzaken. Het is van belang om te erkennen dat mensen met een LVB een bijzonder kwetsbare groep vormen en dat de gevolgen van arbeidsuitbuiting voor hen vaak ernstiger kunnen zijn. Fysiek kan arbeidsuitbuiting leiden tot lichamelijke letsels, uitputting en gezondheidsproblemen als gevolg van onveilige werkomstandigheden, overmatige werkuren en gebrek aan toegang tot hulpverlening (International Labour Organization, 2008). Op emotioneel gebied ervaren slachtoffers van arbeidsuitbuiting vaak psychologische stress, angst en gevoelens van hulpeloosheid, wat kan leiden tot langdurige psychologische trauma's (United Nations Office on Drugs and Crime, 2018). Daarnaast worden slachtoffers vaak vernederd, bedreigd en geminacht door hun uitbuiters, wat ook kan leiden tot een zeer laag zelfbeeld en depressie. Deze gevolgen kunnen de algehele emotionele en mentale gezondheid van slachtoffers aantasten. Door een beperkt vermogen om met stressvolle situaties om te gaan, kunnen deze effecten bij mensen met een LVB versterkt worden en hebben zij meer moeite om deze ervaringen te verwerken.

Slachtoffers van arbeidsuitbuiting kunnen zich geïsoleerd voelen van hun familie en gemeenschap. Dit geldt met name voor mensen met een LVB, die mogelijk afhankelijker zijn van anderen voor sociale interactie en ondersteuning. Slachtoffers van arbeidsuitbuiting kunnen zich geïsoleerd voelen van hun familie en gemeenschap vanwege de controle en manipulatie door uitbuiters. Dit kan leiden tot sociaal isolement en het verlies van sociale ondersteuning. (United Nations Office on Drugs and Crime, 2018). Verder kunnen mensen met een LVB moeite krijgen om anderen te vertrouwen en

hulp te aanvaarden als gevolg van de uitbuiting. Dit kan het proces van herstel en re-integratie sterk bemoeilijken.

Als laatste hebben slachtoffers vaak weinig of geen controle over hun financiën. Zij worden hierbij veelal gedwongen om een deel of de volledige inkomsten af te staan aan hun uitbuiters. Dit maakt slachtoffers financieel kwetsbaar en beperkt hun vermogen om onafhankelijk te leven (International Organization for Migration, 2019). Mensen met een LVB kunnen een beperkte financiële geletterdheid hebben. Hierdoor begrijpen zij mogelijk niet volledig hoe ze hun financiën moeten beheren, budgetteren of financiële beslissingen nemen (Golan & Nevo, 2014). Dit kan er voor zorgen dat zij helemaal niet in de gaten hebben dat zij uitgebuit worden en zelf mogelijk in de schulden komen te zitten.

Arbeidsuitbuiting en dagbesteding

Niet alle mensen met een LVB hebben de vaardigheden om een reguliere baan aan te kunnen. Deze mensen volgen daarom vaak dagbestedingsactiviteiten. Dagbesteding is bedoeld voor mensen met een fysieke beperking, psychische problemen of andere kwetsbaarheden om zinvolle activiteiten te ondernemen en zich te ontwikkelen. Het is cruciaal dat deze locaties een veilige en ondersteunende omgeving bieden, waarin de rechten en waardigheid van de deelnemers worden gerespecteerd. Echter worden deze rechten soms geschonden, wat kan leiden tot arbeidsuitbuiting. Met betrekking tot dagbesteding kan arbeidsuitbuiting optreden wanneer deelnemers worden blootgesteld aan onveilige of ongezonde praktijken op de dagbesteding of beschutte werkplaatsen. Zo mogen deelnemers van dagbestedingslocaties niet gedwongen worden om werk te verrichten tegen hun wil. Deelnemers moeten de vrijheid krijgen om zelf te kiezen welke activiteiten zij willen ondernemen. Verder kan er, net als op reguliere werkplekken, sprake zijn van slechte en zorgelijke arbeidsomstandigheden, zoals een gebrek aan veiligheidsmaatregelen en onredelijke werktijden. Daarnaast kan er op dagbestedingslocaties ook sprake zijn van onvoldoende passende ondersteuning en begeleiding, wat kan leiden tot overbelasting van de deelnemers. Als laatste is het belangrijk om te weten dat deelnemers op dagbestedingen uitgebuit kunnen worden door

bijvoorbeeld werkgevers of begeleiders die de deelnemers onrechtmatig behandelen of de arbeidsvoorwaarden te exploiteren. Het is belangrijk om potentiële arbeidsuitbuiting op een dagbesteding serieus te nemen en actie te ondernemen. Zo kan er in de gaten gehouden worden dat dagbestedingslocaties daadwerkelijk de doelen van inclusie en ondersteuning van kwetsbare individuen nastreven, zonder hen uit te buiten of hun rechten te schenden.

Herkennen van arbeidsuitbuiting bij mensen met een LVB

Het herkennen van arbeidsuitbuiting als hulpverlener is van cruciaal belang om de mensen die ondersteunt worden te beschermen. Het herkennen en signaleren van arbeidsuitbuiting vereist een zorgvuldige observatie en kennis van de tekenen die erop kunnen wijzen dat een persoon wordt uitgebuit op de werkplek. Zo is het bijvoorbeeld belang om alert te zijn op ongebruikelijke arbeidsomstandigheden van cliënten. Denk hierbij aan werkomgevingen die onveilig lijken of waar medewerkers geen toegang hebben tot de juiste veiligheidsvoorzieningen, zoals het zelfstandig moeten bedienen van gevaarlijke machines of onvoldoende beschermd zijn tegen de elementen (Bureau of International Labor Affairs, z.d.). Daarnaast kunnen werknemers gedwongen worden om lange uren te werken zonder fatsoenlijke pauzes, te werken wanneer zij ziek zijn of te werken voor een veel te laag salaris. Hiernaast kan het voorkomen dat werknemers geen of onvoldoende toegang hebben tot basisbehoeften zoals voedsel, water, medische zorg of rust (Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid, z.d.). Ook beperkingen in vrijheid en beweging zijn een groot aandachtspunt met betrekking tot arbeidsuitbuiting. Dit kan te herkennen zijn doordat werknemers de werkplek niet mogen verlaten of dat hun identiteitsdocumenten in beslag zijn genomen door de werkgever (United Nations Office on Drugs and Crime, 2018). Voornamelijk het eerste kan leiden tot sociale isolatie, doordat werknemers afgezonderd kunnen worden van de buitenwereld. Als laatste kunnen er psychologische of fysieke tekenen zijn van arbeidsuitbuiting. Slachtoffers van arbeidsuitbuiting kunnen tekenen van fysiek misbruik of uitputting, angst, depressie of

andere psychologische symptomen vertonen. Ook kan arbeidsuitbuiting gevolgen hebben voor het gedrag van het slachtoffer. Voorbeelden hiervan zijn teruggetrokkenheid of overmatige gehoorzaamheid. Zeker bij mensen met een LVB is het cruciaal om aandacht te hebben voor alle bovenstaande punten, aangezien zij zelf vaak moeite hebben om gevaar in te zien, hun grenzen aan te geven en voor hun belangen op te komen.

Bij het signaleren van arbeidsuitbuiting is het wel van groot belang om rekening te houden met de privacy en veiligheid van (potentiële) slachtoffers. In het geval van een noodsituatie is het voor een hulpverlener toegestaan om de geheimhoudingsplicht te doorbreken (BPSW, 2021). Als hulpverleners sterke vermoedens hebben van arbeidsuitbuiting, moeten zij dit melden aan de relevante autoriteiten en een samenwerking aangaan met gespecialiseerde organisaties die slachtoffers kunnen ondersteunen. Respecteer hierbij zoveel mogelijk de privacy van het slachtoffer en deel alleen relevante informatie met de juiste instanties en personen om de veiligheid te waarborgen, voornamelijk wanneer er buiten toestemming om gehandeld wordt.

Het benaderen van (potentiële) slachtoffers met een LVB

Het ondersteunen van slachtoffers van arbeidsuitbuiting die een LVB hebben kan een uitdaging zijn vanwege de kwetsbaarheden en specifieke behoeften van deze groep. Mensen met een LVB kunnen moeite hebben om hun situatie te begrijpen of gepaste hulp te zoeken (Lündstrom et al, 2016). Het is belangrijk om geduldig en begripvol te zijn en open te staan voor de unieke communicatiestijl en behoeften van de cliënt. Hulpverleners moeten bereid zijn om mee te gaan met het tempo van het (potentiële) slachtoffer. Slachtoffers van arbeidsuitbuiting kunnen namelijk tijd nodig hebben om te praten over hun ervaringen en hun emoties te uiten, al helemaal wanneer zij een LVB hebben. Luister naar het verhaal van het slachtoffer en documenteer alle relevante informatie, inclusief datums, tijden en locaties. Aangezien communicatie voor mensen met een LVB een uitdaging kan zijn, is het van belang dat hulpverleners openstaan voor alternatieve communicatiemethoden, zoals visuele hulpmiddelen, herhalende uitleg, pictogrammen of eenvoudige taal. Deze

Checklist voor cliënten

Slachtofferhulp Nederland (z.d.) heeft een korte lijst met uitspraken vastgesteld die u met uw cliënt kan doorlopen. Als uw cliënt zich herkent in meerdere van de onderstaande uitspraken is er mogelijk sprake van arbeidsuitbuiting:

- Mijn werk is gevaarlijk en ongezond.
- Ik krijg te weinig of helemaal niet betaald, of de betaling wordt uitgesteld.
- Ik word mishandeld, gechanteerd, gedwongen of bedreigd.
- Ik moet een hoge schuld aan mijn werkgever afbetalen.
- Ik moet (een groot deel van) mijn inkomsten afdragen.
- Ik kan niet bij het geld op mijn bankrekening.
- Ik word zwart betaald.
- Ik (of mijn familie) word gechanteerd of afgeperst.
- Mijn paspoort is van me afgenomen.

alternatieven maken het voor sommige mensen met een LVB mogelijk om beter te begrijpen wat er speelt in hun leven.

Benader (mogelijke) arbeidsuitbuiting vanuit een mensenrechtenperspectief en erken dat alle mensen, inclusief degenen met een LVB, recht hebben op waardigheid, veiligheid en vrijheid. Wees er daarnaast van bewust dat slachtoffers van arbeidsuitbuiting mogelijk trauma ervaren. Alhoewel sommige mensen traumatische gebeurtenissen kunnen loslaten, is dat niet voor iedereen het geval. Zoals eerder benoemd lopen mensen met een LVB een vergroot risico om langdurige en complexe trauma's te ervaren. Het is belangrijk voor professionals om de mogelijke effecten van trauma te begrijpen, zoals dissociatie en herbeleving (Courtois & Ford, 2013). Dit begrip helpt hen om reacties op stress en trauma beter te herkennen en te interpreteren. Het benaderen van de situatie vanuit een traumasensitieve zorgbenadering kan helpen om het herstelproces te vergemakkelijken. Een belangrijke factor van de trauma sensitieve benadering is het begrijpen dat cliënten niet continu gevraagd en ondervraagd hoeven te worden over hun ervaringen. Met een traumasensitieve benadering wordt er een transparante, veilige en ondersteunende omgeving gecreëerd waarin mensen met een LVB zich veilig voelen om over hun ervaringen te praten en vertrouwen op te bouwen met de hulpverleners (Harris & Fallot, 2001). Het herstellen van vertrouwen is van groot belang voor slachtoffers van arbeidsuitbuiting. Het bieden van keuzevrijheid en controle over het eigen herstelproces is hierbij cruciaal. Dit

omvat het respecteren van de beslissingen van de cliënt en het niet dwingen tot bepaalde stappen waar de persoon nog niet klaar voor is (Bloom & Farragher, 2011). Mensen met een LVB kunnen gehertraumatiseerd worden wanneer zij gedwongen om te praten over hun ervaringen of zich ongemakkelijk voelen. Hulpverleners moeten daarom zorgvuldig handelen om verdere schade te voorkomen. Door de trauma sensitieve benadering toe te passen wordt het risico op hertraumatisering verlaagd.

Multidisciplinair samenwerken en het melden van arbeidsuitbuiting

Het is van belang dat professionals samenwerken met organisaties en autoriteiten die gespecialiseerd zijn in mensenhandel om mogelijke gevallen van arbeidsuitbuiting aan te pakken en de veiligheid en het welzijn van de mogelijke slachtoffers te waarborgen. Dit kan inclusief juridische diensten, medische zorg en maatschappelijke ondersteuning. Dit sluit aan bij een traumasensitieve benadering, waarbij samenwerking tussen dienstverleners en systemen wordt aangemoedigd om een alomvattende en geïntegreerde zorg te bieden (Goodman et al., 2015). Dit kan helpen voorkomen dat mensen van het kastje naar de muur worden gestuurd.

Daarnaast moeten mogelijke gevallen van arbeidsuitbuiting gemeld worden aan relevante overheidsinstanties en organisaties die gespecialiseerd zijn in de bestrijding van arbeidsuitbuiting. Het melden van vermoedelijke gevallen bij de juiste instanties is van vitaal belang om slachtoffers te helpen en daders ter verantwoording te roepen. Op pagina 10 van deze folder staat een lijst met organisaties vermeld waar u terecht kan voor meer informatie en waar u melding kan doen van potentiële arbeidsuitbuiting en andere vormen van mensenhandel. Het is belangrijk om de specifieke procedures en richtlijnen van de betreffende instantie te volgen wanneer er een melding gedaan wordt. Zorg ervoor dat u alle relevante informatie en bewijsmateriaal verzamelt om het onderzoek naar de arbeidsuitbuiting te ondersteunen. Slachtoffers en melders moeten zich veilig voelen bij het melden van arbeidsuitbuiting zonder angst voor represailles. Het welzijn en de veiligheid van het vermoedelijke slachtoffer staat hierbij voorop.

Voorbeeld casus

De volgende casus benadrukt het belang van samenwerking tussen verschillende schakels in de keten om arbeidsuitbuiting te identificeren en aan te pakken en om de rechten van mensen met een LVB te waarborgen:

“Dave, een 27-jarige man met een LVB, werkte al geruime tijd in een lokale fabriek. Hij had altijd de droom om financieel onafhankelijk te zijn en was trots dat hij een baan had aangeboden gekregen. Na verloop van tijd begon Dave zich echter steeds ongemakkelijker te voelen op zijn werkplek. Hij merkte dat zijn werkgever hem dwong om lange uren te maken zonder fatsoenlijke pauzes en kwam erachter dat zijn salaris slechts een fractie was van het minimumloon. Dave wist toen alleen nog niet dat dit een schending was van zijn arbeidsrechten. De dreigementen van zijn werkgever, gecombineerd met Daves beperkte begrip van zijn rechten, hielden hem vast in een situatie van arbeidsuitbuiting.

Een familielid raakte bezorgd over de situatie en moedigde Dave aan om hulp te zoeken. Met hulp van het wijkteam raakte Dave geïnformeerd over zijn rechten, waardoor hij beseftte dat hij slachtoffer was van uitbuiting. Met ondersteuning heeft Dave de moed verzameld om melding te maken bij de Arbeidsinspectie om zijn situatie aan te kaarten. Dave kreeg de ondersteuning die hij nodig had om zijn situatie te veranderen en zijn rechten te laten gelden.”

Preventie en bewustwording

Het bevorderen van bewustwording en het nemen van preventieve maatregelen tegen arbeidsuitbuiting is een belangrijk onderdeel van het beschermen van mensen met een LVB. Samenwerking met gespecialiseerde hulpverleners, bewustmakingscampagnes en educatieve programma's zijn van groot belang om misbruik en uitbuiting te herkennen en te melden. Het is cruciaal dat hulpverleners hun beroep vakbekwaam uit voeren, door de eigen beroepskennis te onderhouden (BPSW, 2021). Hier horen ook de relevante nationale en lokale wetgeving met betrekking tot arbeidsrechten en uitbuiting bij. Zorg ervoor dat de informatie over arbeidsrechten en het melden van misbruik ook toegankelijk is voor mensen met een LVB. Dit kan onder meer inhouden dat informatie wordt vertaald naar eenvoudige taal en dat er gebruik wordt gemaakt van visuele hulpmiddelen (United Nations Office on Drugs and Crime, 2018) Beschermende maatregelen, zoals begeleid werken, kunnen de veiligheid en waardigheid van kwetsbare groepen waarborgen. Deze worden afgestemd op de behoeften van de individu en zijn een gezamenlijke inspanning om arbeidsuitbuiting te bestrijden en te voorkomen (European Agency for Safety and Health at Work, 2018).

Het probleem van arbeidsuitbuiting onder volwassenen met een LVB is een ernstig en complex vraagstuk dat de aandacht en actie van hulpverleners, beleidsmakers en de samenleving als geheel vereist. Deze kwetsbare groep loopt een verhoogd risico om het slachtoffer te worden van arbeidsuitbuiting vanwege verschillende factoren, waaronder beperkte cognitieve en communicatieve vaardigheden, beperkte sociale netwerken en de mogelijkheid van validisme op de arbeidsmarkt. Het is van essentieel belang om bewustwording te vergroten over deze kwestie en passende ondersteuning te bieden om deze groep te beschermen. Professionals in het sociaal domein hebben dan ook de verantwoordelijkheid om de rechten en waardigheid van mensen met een LVB te waarborgen.

Het herkennen van arbeidsuitbuiting bij volwassenen met een LVB vereist een grondige kennis van de tekenen en signalen, evenals een gevoelig begrip van de communicatiebehoeften van deze groep. Hulpverleners moeten een traumasensitieve benadering toepassen en zorgvuldig handelen om verdere schade te voorkomen. Het herstellen van vertrouwen en het bieden van keuzevrijheid aan slachtoffers zijn van

essentieel belang in het herstelproces.

In deze strijd tegen arbeidsuitbuiting moeten hulpverleners nauw samenwerken met gespecialiseerde organisaties en autoriteiten om de veiligheid en het welzijn van (potentiële) slachtoffers te waarborgen. Het is van groot belang dat meldingen worden gedaan bij de juiste instanties, en dat slachtoffers toegang hebben tot juridische, medische en psychologische hulp. Alleen door gezamenlijke inspanningen kunnen we de kwetsbare groep van volwassenen met een LVB beschermen tegen arbeidsuitbuiting en de mensenrechten en waardigheid van ieder individu waarborgen.

Voor verdere informatie en hulpbronnen, neem contact op met relevante organisaties en instanties die gespecialiseerd zijn in mensenhandel en de ondersteuning van mensen met een LVB. Samen kunnen we een wereld creëren waarin deze kwetsbare individuen worden beschermd, ondersteund en weer in staat worden gesteld om een volwaardig leven te leiden. Want samen staan we sterker in de strijd tegen mensenhandel.

Meer informatie en meldpunten

Mensenhandel algemeen:

Als u vermoedens heeft van een situatie van mensenhandel kunt u hier melding van maken bij de **Politie** op 0900 8844.

Dit telefoonnummer is 7 dagen per week 24 uur per dag bereikbaar. Indien nodig wordt u doorgeschakeld naar het dichtstbijzijnde politiebureau

Wilt u liever anoniem een melding maken van (vermoedelijke) mensenhandel kunt u contact opnemen met **Meld Misdaad Anoniem** op 0800 7000. Bereikbaar op ma t/m vr van 8.00 tot 22.00 uur en op za, zo en feestdagen van 9.00 tot 17.00 uur.

Wanneer er sprake is van een levensbedreigende situatie belt u met het noodnummer **112**.

Bent u opzoek naar meer informatie, wilt u een (vermoedelijk) slachtoffer registreren of zoekt u opvang en/of hulverlening voor een (vermoedelijk) slachtoffer dan kunt u terecht bij **CoMensha**, het coördinatiecentrum tegen mensenhandel.

U kunt een (vermoedelijk) slachtoffer aanmelden via het aanmeldformulier op www.comensha.nl.

Heeft u vragen of bent u op zoek naar meer informatie dan kunt u contact opnemen op 033 4481186.

Bereikbaar op werkdagen van 09.00 tot 17.00 uur

Voor hulpverlening en advies voor een slachtoffer kunt u (anoniem) contact opnemen met **Slachtofferhulp Nederland** op het nummer 0900 0101.

Bereikbaar op werkdagen van 8.00 tot 20.00 uur en op zaterdag van 10.00 tot 17.00 uur.

Arbeidsuitbuiting specifiek:

Gevallen van (vermoedelijke) arbeidsuitbuiting kunt u (anoniem) melden bij **de Nederlandse Arbeidsinspectie** op 0800 5151 of op +31 703335678 wanneer u belt vanuit het buitenland.

Beide telefoonnummers zijn 7 dagen per week 24 uur per dag bereikbaar. Ook kunt u melding maken via het online meldformulier op www.nlarbeidsinspectie.nl.

Wilt u graag meer informatie of een situatie van (vermoedelijke) arbeidsuitbuiting bespreken met professionals, dan kunt u telefonisch contact opnemen met **FairWork** op 020 7600809. Bereikbaar op Of via WhatsApp op 0651771249. Ook kunt u meer informatie vinden op www.fairwork.nu.

Bronvermelding

- Bigby, C., Bould, E., & Beadle-Brown, J. (2014). *I have a good life: Aging well with an intellectual disability*. Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities, 27(3), 185-194.
- Bloom, S. L., & Farragher, B. (2011). *Destroying sanctuary: The crisis in human service delivery systems*. Oxford University Press.
- BPSW. (2021, oktober). *Beroepscode voor professionals in sociaal werk*.
- Bureau of International Labor Affairs (z.d.) *International Child Labor & Forced Labor Reports*. U.S. Department of Labor. Geraadpleegd op 31 oktober 2023, van www.dol.gov
- Comensha, Koraal, & MetaStory Instituut. (2023). *Rapport Uitbuiting & LVB: knelpunten en aanbevelingen voor een effectievere aanpak*.
- Courtois, C. A., & Ford, J. D. (2013). *Treating complex traumatic stress disorders: An evidence-based guide*. Guilford Press.
- De Beer, Y. (2016). *Kompas licht verstandelijke beperking* (1e druk). SWP.
- European Agency for Safety and Health at Work. (2018). *Promoting Safety and Health in Micro and Small Enterprises*.
- Golan, Y., & Nevo, R. (2014). *The role of adaptive and maladaptive cognitive emotion regulation strategies in adults with mild intellectual disability*. Journal of intellectual disability research, 58(6), 556-566.
- Goodman, R. D., Steckler, L. P., & Hoisington, A. (2015). *Family-centered, trauma-informed treatment for childhood sexual abuse: A case study*. Journal of Child & Adolescent Trauma, 8(3), 199-214.
- Harris, M., & Fallot, R. D. (2001). *Using trauma theory to design service systems*. Jossey-Bass.
- Hatton, C., & Emerson, E. (2015). *Introduction: Issues and innovations in research and practice in intellectual and developmental disabilities*. Research in developmental disabilities, 36, 1-3.
- Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid. (z.d.). *Arbeidsuitbuiting*. Geraadpleegd op 4 oktober 2023, van hetccv.nl
- International Labour Organization. (2008). *Combatting Forced Labour: A Handbook for Employers and Business*.
- International Organization for Migration. (2019). *Counter-Trafficking in Persons: A Toolkit for Law Enforcement Agencies*
- Landelijk Kenniscentrum LVB. (2023, 24 februari). *Cijfers over LVB in de samenleving*. Geraadpleegd op 13 september 2023, van www.kenniscentrumlvb.nl
- Lundström, S., Levi, R., & Andersson, G. (2016). *Work inclusion: The experience of young people with mild intellectual disabilities*. Scandinavian journal of occupational therapy, 23(5), 353-360.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2021, 1 augustus). *Vormen van mensenhandel*. Geraadpleegd op 4 oktober 2023, van www.wegwijzermensenhandel.nl
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2022, 18 februari). *Richtlijn voor Strafvordering Mensenhandel (2021R003)*. Openbaar Ministerie. Geraadpleegd op 24 oktober 2023, van www.om.nl
- Pfeffer, G. (2018). *Public attitudes towards disability in the UK: 1983–2011*. Journal of Social Policy, 47(3), 511-532
- Rijksoverheid. (z.d.). *Participatiewet*. Geraadpleegd op 6 oktober 2023, van www.rijksoverheid.nl
- Slachtofferhulp Nederland. (z.d.) *Arbeidsuitbuiting*. Geraadpleegd op 13 september 2023, van www.slachtofferhulp.nl
- Sterkenburg, P., Meddeler-Polman, B., Van Kregten, C., Scharloo, A., Bardoel, J., Bouwman-van Ginkel, E., & Mercera, G. (2022). *Gehechtheidsproblematiek, trauma, kindermishandeling en uitbuiting*. In Basisboek LVB voor sociaal werkers (pp. 181-206). Koninklijke van Gorcum.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2018). *Toolkit to Combat Trafficking in Persons*
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2008) *Preventing and Combating Human Trafficking: A Comprehensive Approach*.
- UNRIC. (z.d.). *Universele verklaring van de rechten van de mens*. Geraadpleegd op 5 oktober 2023, van unric.org/nl
- Wetboek van Strafrecht (1886, 01 september). *Art. 273f*. Geraadpleegd op 4 oktober 2023, van <https://wetten.overheid.nl>

**HOGESCHOOL
ROTTERDAM**

stopmensenhandel.com